

**KONCEPCIA
BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVIA PRI PRÁCI
V SLOVENSKEJ REPUBLIKE
NA ROKY 2008 AŽ 2012**

(aktualizovaná)

Prijatie koncepcie

Koncepcia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Slovenskej republike na roky 2008 až 2012 (ďalej „koncepcia“) bola

- dňa 28. januára 2008 prerokovaná v Hospodárskej a sociálnej rade Slovenskej republiky a dňa 29. apríla 2008 vrcholoví predstavitelia členov HSR SR slávnostne podpísali spoločné vyhlásenie k realizácii koncepcie, čím prijali záväzky koncepcie,
- dňa 20. februára 2008 schválená vládou Slovenskej republiky (uznesenie č. 114 z 20. februára 2008).

Aktualizácie koncepcie

Koncepcia bola aktualizovaná

- dňa 9. septembra 2009 vládou Slovenskej republiky po prerokovaní materiálu Vyhodnotenie plnenia Koncepcie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Slovenskej republike na roky 2008 až 2012 za rok 2008 a návrh na aktualizáciu Koncepcie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Slovenskej republike na roky 2008 až 2012 (uznesenie č. 624 z 9. septembra 2009), podľa ktorého:

„NÁVRH NA AKTUALIZÁCIE KONCEPCIE BOZP:

1. Návrh na aktualizáciu úlohy A.6 prílohy č. 1 ku koncepcii BOZP

MPSVR SR v nadväznosti na vyhodnotenie plnenia úlohy A.6 prílohy č. 1 ku koncepcii BOZP navrhuje jej aktualizáciu tak, aby sa v úvodnej časti úloha doplnila tak, že novelizácia právnej úpravy úrazového poistenia sa vykoná do konca júna 2012 v nadväznosti na úpravy systému sociálneho poistenia, ktoré súvisia s harmonizáciou sadzieb poistného a vybilancovaním fondov Sociálnej poisťovne. ...

„6. V nadväznosti na úpravy v systéme sociálneho poistenia súvisiace s harmonizáciou sadzieb poistného a vybilancovaním fondov Sociálnej poisťovne upraviť úrazové poistenie zamestnávateľov pre prípad poškodenia zdravia zamestnancov v práci, ako účinný ekonomicko-stimulačný systém schopný zamestnávateľov preventívnymi nástrojmi pozitívne ovplyvňovať a pomáhať im pri optimalizovaní pracovných podmienok a znižovaní počtu pracovných úrazov, chorôb z povolania a iných poškodení zdravia z práce. Tým sa zabezpečí účinná podpora zamestnávateľov, najmä veľmi malých a malých pri predchádzaní vzniku pracovných úrazov a chorôb z povolania.

Na ten účel pripraviť návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, a vykonávací predpis, ktorými sa úrazové poistenie v zákone doplní o

- *uplatnenie výraznej výšky zľavy a prirážky k poistnému,*
- *zabezpečovanie preventívnych aktivít, napr. výskumu, osvety, odborného vzdelávania, poskytovania poradenstva a pod.,*
- *určitý minimálny objem ročného poistného do úrazového poistenia, určený na plnenie preventívnych aktivít v oblasti BOZP.*

Termín: jún 2012

Zodpovedný: MPSVR SR

Spolupráca: Sociálna poisťovňa, KOZ SR, AZZZ SR, RÚZ“.

- dňa 11. augusta 2010 vládou SR po prerokovaní materiálu Vyhodnotenie plnenia Konceptie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Slovenskej republike na roky 2008 až 2012 za rok 2009 a návrh na aktualizáciu Konceptie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Slovenskej republike na roky 2008 až 2012 – bod G. materiálu (uznesenie č. 527 z 11. augusta 2010), podľa ktorého:

„G. NÁVRH NA AKTUALIZÁCIU KONCEPCIE BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVIA PRI PRÁCI V SLOVENSKEJ REPUBLIKE NA ROKY 2008 AŽ 2012

Na základe podnetu RÚZ sa navrhuje, aby bola RÚZ vypustená z gescie za plnenie úloh A.2, A.3, B.1, C.5, C.7, E.2 a E.4 uvedených v prílohe č. 1 ku koncepcii BOZP.“.

Koncepcia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Slovenskej republike na roky 2008 až 2012

1. Úvod

Právo na ochranu života a zdravia je základným právom ľudského jedinca. Medzi hospodárske, sociálne a kultúrne práva patrí právo zamestnancov na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky. Právo na ochranu bezpečnosti a zdravia pri práci zamestnancom výslovne zaručuje Ústava Slovenskej republiky.

Návrh Koncepcie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Slovenskej republike na roky 2008 až 2012 (ďalej „koncepcia BOZP“) vychádza z Programového vyhlásenia vlády SR, z európskej sociálnej a právnej kultúry, rešpektovania dohovorov Medzinárodnej organizácie práce (ďalej „MOP“), Európskej sociálnej charty, práva Európskej únie a stratégie Európskej komisie „Zlepšenie kvality a produktivity práce: stratégia Spoločenstva v oblasti zdravia a bezpečnosti pri práci na obdobie rokov 2007 - 2012“ (ďalej „stratégia Spoločenstva pre BOZP“).

Uznesením Rady z 25. júna 2007 o novej stratégii Spoločenstva pre BOZP sú členské štáty výslovne vyzvané, aby v spolupráci so sociálnymi partnermi vypracovali a vykonávali jednotné vnútroštátne stratégie v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (ďalej „BOZP“) v záujme ďalšieho zníženia počtu pracovných úrazov a chorôb z povolania, najmä v tých odvetviach, ktoré vykazujú ich nadpriemernú mieru.

Navrhované opatrenia boli diskutované v Koordinačnom výbore pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci za účasti expertov štátnych orgánov, sociálnych partnerov a vzdelávacích a výskumných inštitúcií. Koordinačný výbor bol podľa uznesenia vlády SR č. 838/2002 zriadený na prípravu zásadných materiálov v oblasti BOZP a hodnotenie politiky BOZP v SR.

2. Význam BOZP

Kvalita a úroveň ochrany „pracovného“ života a zdravia zamestnancov v širšom kontexte prezentuje kultúrnu, spoločenskú a ekonomickú vyspelosť zamestnávateľov a štátu. Zlepšovanie BOZP možno zabezpečiť predovšetkým vykonávaním preventívnych opatrení a konkrétnych programov a opatrení zo strany zamestnávateľov, ktorými zlepšia pracovné podmienky a eliminujú riziká a faktory podmieňujúce vznik pracovných úrazov, chorôb z povolania a iných poškodení zdravia z práce. Kontinuálne zlepšovanie BOZP možno podporiť sociálnou politikou vlády a aktívnym zapájaním sa oboch sociálnych partnerov do riešenia otázok BOZP, a to tak jednotlivo, ako aj vo vzájomnej spolupráci.

Starostlivosť o BOZP determinujú najmä sociálne a ekonomické aspekty, ktoré sú navzájom rovnocenné a vzájomne sa ovplyvňujú. Preto je v záujme rozvoja slovenskej spoločnosti všeobecne potrebné zabezpečovať súlad ekonomických a sociálnych hľadísk aj v spojitosti s ľudským faktorom, ktorý je určujúcou zložkou takmer každej práce.

Svoje ekonomické a iné aktivity musí spoločnosť ako celok i jednotliví zamestnávatelia realizovať aj s výrazným zreteľom na vytváranie a udržiavanie vhodných pracovnoprávných vzťahov, pracovných podmienok a najmä požiadaviek na zaistenie BOZP. To sa týka aj fyzických osôb, ktoré sú podnikateľmi a nie sú zamestnávateľmi (ďalej „samostatne podnikajúca fyzická osoba“). Predovšetkým optimalizovanie pracovných podmienok umožňuje dlhodobo udržiavať zdravie a pracovnú schopnosť zamestnancov a samostatne podnikajúcich fyzic-

kých osôb. Rozvíjanie starostlivosti o život a zdravie zamestnancov a samostatne podnikajúcich fyzických osôb pri práci, ako aj optimalizovanie pracovných podmienok sú nástroje humanizácie práce a zvyšovania kvality života. Tie následne vytvárajú podmienky na rozvoj celej slovenskej spoločnosti i jednotlivých zamestnávateľov, keďže výsledkom uplatňovania BOZP sú tiež korektné vzťahy medzi zamestnávateľom a zamestnancom, ktoré sú jedným zo základných predpokladov ekonomického rozvoja zamestnávateľa.

2.1 BOZP a konkurencieschopnosť

Dobrou úrovňou BOZP možno predchádzať a minimalizovať straty na ľudských životoch a zdraví vzniknutých v dôsledku pracovných úrazov, chorôb z povolania a iných poškodení zdravia z práce. Tieto poškodenia zdravia predstavujú okrem humánneho aspektu aj materiálne straty. Pozitívny ekonomický vplyv zlepšovania pracovných podmienok a osobitne BOZP je vyjadrený aj vyššou produktivitou, efektívnosťou, ako aj kvalitou práce a kvalitou poskytovaných služieb. Starostlivosť o bezpečné a zdravé pracovné podmienky tak napomáha zvyšovanie konkurencieschopnosti determinovanej kvalitnými výrobkami, kvalitnými službami pre zákazníkov, novými výrobkami a službami, rentabilnosťou, ktoré vytvárajú len zdraví a motivovaní zamestnanci. Tak vytvára predpoklady pre konkurencieschopnosť výrobcov a služieb slovenských zamestnávateľov a samostatne podnikajúcich fyzických osôb aj v medzinárodnom prostredí.

2.2 Zodpovednosť za BOZP

Za BOZP je zodpovedný zamestnávateľ. Povinný je vytvárať a udržiavať podmienky na zaistenie BOZP najmenej na úrovni štandardov ustanovených právnymi predpismi a ostatnými predpismi na zaistenie BOZP. Je vhodné, aby tieto štandardy ďalej dobrovoľne zlepšoval podľa konkrétnych podmienok jednotlivých pracovísk. Za BOZP samostatne podnikajúcich fyzických osôb zodpovedajú tieto osoby.

Podpora BOZP je súčasťou aktivít štátnych orgánov a tiež reprezentatívnych organizácií zastupujúcich zamestnávateľov a reprezentatívnych organizácií reprezentujúcich zamestnancov.

Štát realizuje svoju politiku legislatívnymi opatreniami, ktorými riadi oblasť BOZP a sústavou inšpekčných a dozorných orgánov kontroluje dodržiavanie a presadzovanie opatrení na zaistenie BOZP u zamestnávateľov a samostatne podnikajúcich fyzických osôb. Zabezpečuje plnenie aj ďalších významných úloh, napr. zahraničnú spoluprácu, výskum, vývoj, výchovu, vzdelávanie, osvetu, propagáciu, poradenstvo, poisťovaciu, daňovú a odvodovú politiku.

Aktuálny stav BOZP na Slovensku a potreba kontinuálneho rozvoja starostlivosti o BOZP u zamestnávateľov zvyrazňujú požiadavku, aby reprezentatívne organizácie zamestnávateľov výraznejšie ako doteraz aktívne podporovali svojich členov odbornými činnosťami napomáhajúcimi činnosť zamestnávateľov v oblasti BOZP.

Pôsobenie reprezentatívnych organizácií zamestnancov je najmä na úseku vzdelávania, presadzovania záujmov zamestnancov a kontroly stavu BOZP u zamestnávateľov.

Zlepšeniu celkovej situácie v BOZP v SR by napomohlo najmä to, ak by reprezentatívne organizácie zamestnávateľov a reprezentatívne organizácie zamestnancov dôsledne ovplyvňovali postoje zamestnávateľov, zamestnancov a samostatne podnikajúcich fyzických osôb k zdravému spôsobu „pracovného“ života, k zvyšovaniu kultúry práce, posilňovaniu zodpo-

vednosti za vlastné ekonomické aktivity vo väzbe na ochranu bezpečnosti a zdravia a k dôslednému uplatňovaniu nástrojov na prevenciu.

2.3 Politika BOZP

K zámerom vlády SR v oblasti BOZP do roku 2010 v zmysle Programového vyhlásenia vlády SR patrí prehodnotenie príslušných právnych noriem, ako aj zlepšovanie dôsledného dodržiavania právnych predpisov v oblasti BOZP u zamestnávateľov prostredníctvom posilnenia výkonu inšpekcie práce. Účelom je zlepšenie podmienok na zaistenie BOZP, tzn. zlepšenie pracovných podmienok, a to aj v nadväznosti na potrebu zníženia počtu pracovných úrazov a chorôb z povolania.

Predkladaná koncepcia BOZP nadväzuje na Koncepciu štátnej politiky BOZP z roku 2002, ktorá bola formulovaná na obdobie piatich rokov. Jej úlohy boli, s výnimkou jednej, realizované, resp. zrušené. Na účely zlepšenia BOZP u zamestnávateľov v SR v období rokov 2008 - 2012 je nevyhnutné v súčinnosti so sociálnymi partnermi v zmysle cieľov stratégie Spoločenstva pre BOZP zabezpečiť prakticky realizovateľné a efektívne aktivity, ktorými sa podporí úsilie zamestnávateľov pri uplatňovaní právnych predpisov a ostatných predpisov na zaistenie BOZP na pracoviskách. Ich starostlivosť o BOZP sa prejaví v znížení celkovej miery výskytu pracovných úrazov.

3. Medzinárodné aspekty BOZP

Problematika BOZP má významný medzinárodný rozmer – SR je v oblasti BOZP viazaná medzinárodnými zmluvami a dohovormi MOP. Pre SR je osobitne významné najmä právo Európskeho spoločenstva upravujúce oblasť BOZP.

BOZP je v kontexte medzinárodného hľadiska preferovaná nielen ako protiúrazová prevencia a vytváranie a udržiavanie podmienok na zaistenie BOZP. V širšom kontexte zahŕňa aj podmienky pre uspokojivú prácu, pohodu pri práci, sociálnu ochranu a právnu ochranu zamestnancov a primerane aj iných osôb, ktoré sa s vedomím zamestnávateľov zdržujú na ich pracoviskách. To má výrazný pozitívny dosah na verejné zdravie a ochranu environmentu. Obsahuje prvky ochrany bezpečnosti a zdravia so zreteľom na všetky aspekty práce, priamo alebo sprostredkované súvisiace s prácou vrátane sociálnych a psychosociálnych faktorov, napr. zamestnateľnosť, stres, násilie a obťažovanie na pracovisku, rodová rovnosť. To je tiež v súlade s filozofiou Svetovej zdravotníckej organizácie, podľa ktorej je zdravie stavom fyzickej, psychickej a sociálnej pohody.

Dobré pracovné podmienky vrátane zaistenia BOZP sú nevyhnutnou podmienkou pre dôstojnú či dobrú prácu vyžadovanú od svojich členov Spoločenstvom a MOP.

3.1 Medzinárodná organizácia práce

MOP upravuje podmienky na zaistenie BOZP komplexom dohovorov a odporúčaní, z nich 25 dohovorov viaže aj Slovenskú republiku. Ide napríklad o Dohovor MOP o používaní bieleho olova pri natieračských prácach č. 13 z roku 1921, Dohovor MOP o ochrane pracovníkov pred ionizujúcim žiarením č. 115 z roku 1960, Dohovor MOP o bezpečnosti a zdraví pracovníkov a o pracovnom prostredí č. 155 z roku 1981, Dohovor MOP o bezpečnosti a zdraví v poľnohospodárstve č. 184 z roku 2001.

Základné štandardy MOP o inšpekcii práce Slovenská republika doteraz neratifikovala.

3.2 Európska únia

Základný rámec BOZP v Spoločenstve je upravený rozsiahlym súborom 26 smerníc, pričom kľúčové aspekty sú obsiahnuté v smernici Rady z 12. júna 1989 o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci (89/391/EHS). Ich účelom je založiť minimálny štandard BOZP rovnaký pre členské štáty EÚ. Tento komplex smerníc dopĺňajú ďalšie akty orgánov EÚ, napr. nariadenia, rozhodnutia. Bezpečnosť a zdravie zamestnancov pri práci predstavuje jeden z najrozvinutejších aspektov politiky Spoločenstva v oblasti zamestnanosti a sociálnych vecí, je príspevkom k vykonávaniu základných práv. Je predpokladom na uplatňovanie základného princípu Spoločenstva – práva na voľný pohyb pracovníkov v spoločnom priestore EÚ.

Spoločenstvo preferuje sociálnu dimenziu rovnako ako ekonomické aspekty, pričom vychádza z princípu, že bezpečnosť a zdravie zamestnanca pri práci je fenomén, pri ktorom nemožno vidieť len ekonomickú stránku vecí. Neakceptovanie tohto prístupu zamestnávateľmi vníma EÚ ako neoprávnené ekonomické zvýhodňovanie jedného subjektu v porovnaní s inými a narušenie rovnosti, ktorá je nevyhnutná na slobodnú hospodársku súťaž.

Uspokojivé pracovné podmienky a najmä bezpečné a zdravie neohrozujúce faktory práce na pracoviskách sú významné pre Spoločenstvo, ako aj SR v dvoch kardinálnych politikách. Ide o riešenie situácie vyplývajúcej z demografického vývoja (starnutie ekonomicky aktívnej populácie) zamestnávaním vekovo „zrelších“ osôb v spojitosti s predlžovaním veku odchodu do dôchodku. Rovnako dôležité sú na realizovanie stratégie rastu a zamestnanosti revidovanej Lisabonskej stratégie vo vzťahu k vytváraniu viac a lepších pracovných miest.

Základné zámery Spoločenstva v BOZP sú obsiahnuté v stratégii Spoločenstva pre BOZP. Jej účelom je oživiť politiku zdravia a bezpečnosti pri práci a zlepšiť jej vykonávanie v priestore Spoločenstva.

4. Súčasný stav BOZP v SR

Pri plnení pracovných povinností sa nezriedka vyskytujú nebezpečenstvá, ktoré zamestnancov obťažujú, či ohrozujú alebo poškodzujú ich zdravie. Vhodnými preventívnymi a ochrannými opatreniami na zaistenie BOZP sa eliminujú alebo obmedzujú nebezpečenstvá alebo ich účinky na zamestnancov.

4.1 Vytváranie a udržiavanie podmienok na zaistenie BOZP

Z poznatkov získaných pri inšpekcii práce a pri dozornej činnosti vyplýva, že starostlivosť o BOZP je zo strany zamestnávateľov často minimálna a formálna. Vytváranie vhodných pracovných podmienok pre zamestnancov a osobitne ochrana ich života a zdravia na pracovisku nie je pre viacerých zamestnávateľov v SR prioritou ani prirodzenou potrebou. V nezriedkavých prípadoch prevláda nezujem zamestnávateľov o zabezpečovanie uspokojivých pracovných podmienok a uprednostňovanie hospodárskych a obchodných záujmov. Tieto konštatovania platia najmä v prípade malých a stredne veľkých zamestnávateľov, spravidla výrobných podnikateľských subjektov a obzvlášť u samostatne podnikajúcich fyzických osôb. Najmä vo výrobe a tiež v službách sa vyskytujú nebezpečné pracovné postupy, organizácia práce, nebezpečné zariadenia a rizikové práce, ktoré potenciálne neustále ohrozujú život a zdravie a pri ktorých sa častejšie vyskytujú prípady poškodenia zdravia.

Výsledkom takého prístupu je chýbajúci systémový a celostný prístup k problematike, starostlivosť o BOZP býva formálna. Nízka pozornosť sa venuje posudzovaniu rizík, spolupráca vedúcich zamestnancov a zamestnancov je príliš často neuspokojivá, kvalita oboznamovania zamestnancov z problematiky BOZP je nedostatočná. Aktivity zamestnancov i zástupcov zamestnancov pre BOZP pri vyžadovaní a presadzovaní uspokojivých pracovných podmienok vrátane podmienok na zaistenie BOZP u zamestnávateľov je limitovaná aj ich obavami o zamestnanie. Priamym dôsledkom nízkej úrovne starostlivosti o BOZP sú nedostatočne zabezpečené a vybavené prevádzkové objekty, pracovné priestory a pracovné prostredie, nevyhovujúce stroje a technické zariadenia.

4.2 Stav pracovnej úrazovosti a chorôb z povolania

U pracovných úrazov v SR pokračuje dlhodobý pozitívny vývoj znižovania ich počtu. V roku 2006 však počet pracovných úrazov stúpol oproti roku 2005 o takmer 870. Dlhodobý nepriaznivý vývoj je pri zvyšovaní priemerného času (dní) pracovnej neschopnosti pre pracovné úrazy; keď v roku 2006 tento ukazovateľ prekročil 50 dní. Zo štatistiky pracovných úrazov za rok 2006 vyplýva, že najviac úrazov vzniklo pri manipulácii s predmetmi a bremenami, pri páde, pôsobením ostrých hrán a pod.

Najčastejším zdrojom smrteľných a ťažkých, resp. závažných pracovných úrazov sú už dlhodobo (viac ako päť rokov) dopravné prostriedky. Najčastejšími príčinami vzniku závažných pracovných úrazov vrátane smrteľných sú nebezpečné postupy alebo spôsoby práce, konanie bez oprávnenia a nedostatok osobných predpokladov na prácu. Najviac smrteľných a ťažkých, resp. závažných pracovných úrazov sa vyskytuje v priemyselnej výrobe.

V SR pokračuje pozitívny trend znižovania počtu zamestnancov exponovaných škodlivými faktormi pracovného prostredia. Pozitívny je aj klesajúci trend výskytu chorôb z povolania, pričom však v roku 2006 došlo v porovnaní s predchádzajúcim rokom k vyššiemu počtu hlásených nových chorôb z povolania. Najvýznamnejšími faktormi pracovného prostredia z hľadiska počtu exponovaných zamestnancov sú z fyzikálnych faktorov nadmerný hluk, vibrácie a ionizujúce žiarenie a z chemických faktorov najmä prach a chemické látky a prípravky s toxickým účinkom.

Jedným z hlavných pozitívnych faktorov podmieňujúcim pokles poškodení zdravia pri práci v ostatných rokoch je zavádzanie nových technológií, v ktorých je integrovaná vyššia úroveň nepodmienennej technickej bezpečnosti. Nezanedbateľný vplyv na pokles počtu poškodení zdravia pri práci mal aj výrazný útlm baníctva v podzemí.

4.3 Ekonomická motivácia

Súčasný ekonomický nástroj nie sú dostatočne účinné pri podpore zamestnávateľov pri vytváraní a uplatňovaní uspokojivých pracovných podmienok vrátane podmienok na zaistenie BOZP. Nie sú právne upravené a využívané základné ekonomické nástroje, ktoré významnou mierou motivujú k zvyšovaniu úrovne starostlivosti o BOZP, napr. zabezpečovať preventívne aktivity v oblasti BOZP prostredníctvom úrazového poistenia a vyčlenenie určitého nevyhnutného objemu finančných zdrojov úrazového poistenia na zabezpečovanie tejto prevencie.

Absencia týchto ekonomických nástrojov je výrazná najmä pri finančnom krytí vykonávania preventívnych opatrení u malých a stredne veľkých zamestnávateľov.

4.4 Vzdelávanie a propagácia

Všeobecne je u zamestnávateľov, ich štatutárnych orgánov a ďalších vedúcich zamestnancov, samostatne podnikajúcich fyzických osôb a zamestnancov nízke právne vedomie vo vzťahu k BOZP. Naďalej pretrváva nevedomovanie si alebo neodôvodnené nedoceňovanie alebo podceňovanie rizika poškodenia zdravia, snaha a ochota riešiť pracovné úlohy aj na úkor zdravia a neochota preventívnymi opatreniami predchádzať jeho poškodeniu. U zamestnancov sa ťažko presadzuje filozofia osobnej zodpovednosti za ochranu vlastnej bezpečnosti a zdravia v pracovnom procese. Nedostatočná je citlivosť obyvateľstva, zamestnávateľov i zamestnancov k tejto problematike.

Tento stav je aj dôsledkom skutočnosti, že v SR nie je etablovaný primerane kvalitný systém školského vzdelávania žiakov, študentov a učiteľov v oblasti BOZP.

5. Vzťah koncepcie pre BOZP k legislatíve BOZP

Právna úprava SR v oblasti BOZP je v súlade s právom Spoločenstva v tejto oblasti. Právne predpisy a ostatné predpisy na zaistenie BOZP ustanovujú široký okruh úloh priamo alebo nepriamo súvisiacich s realizáciou práva na ochranu života a zdravia zamestnancov pri práci. Ide napríklad o organizačné, technické, zdravotnícke, výchovno-vzdelávacie, sociálne a iné opatrenia zamerané na riadenie, vykonávanie a kontrolu technických, organizačných a personálnych aspektov, na utváranie pracovných podmienok zaisťujúcich BOZP, zachovanie zdravia a pracovnej schopnosti zamestnanca. Problematickým je uplatňovanie právnych predpisov a ostatných predpisov na zaistenie BOZP v praxi zamestnávateľov, samostatne podnikajúcich fyzických osôb a tiež zamestnancov.

Opatrenia koncepcie BOZP sú preto zamerané na podporu zamestnávateľov pri dôslednejšom vykonávaní povinností ustanovených právnymi predpismi na zaistenie BOZP, orientované sú aj na podporu súvisiacich aspektov, ktoré podmieňujú alebo rozvíjajú vykonávanie týchto povinností.

6. Cieľ koncepcie BOZP

Optimalizácia pracovných podmienok zamestnancov vrátane podmienok na zaistenie BOZP je prostriedkom na realizáciu základnej axiómy v oblasti BOZP, podľa ktorej je „pracovné“ zdravie zamestnancov národným bohatstvom. Je vyjadrením akceptovania podstaty a hodnoty života človeka. Význam tohto prístupu stúpa so zreteľom na starnutie slovenskej populácie. Tento cieľ je v súlade so stratégiou Spoločenstva pre BOZP.

Predkladaná koncepcia BOZP je kreovaná so zreteľom na dosiahnutý súčasný stav BOZP a aktuálne spoločenské podmienky v SR. Navrhuje komplex opatrení, ktorých realizáciou sa významne podporí uplatňovanie ochrany života a zdravia zamestnancov pri práci a samostatne podnikajúcich fyzických osôb pri realizácii ich podnikateľských aktivít.

Primárnym cieľom koncepcie BOZP je v období rokov 2008 až 2012 postupne znížiť v Slovenskej republike počet pracovných úrazov pripadajúcich na 100 zamestnancov o 25% oproti ich stavu v roku 2006. To znamená hodnotu 0,68 tohto ukazovateľa dosiahnutú za SR v roku 2006 znížiť najmenej o 0,17 na hodnotu 0,51 v roku 2012. Pri nezmenenom počte zamestnancov ide prakticky o zníženie počtu pracovných úrazov z 13 826 v roku 2006 na 10 373 v roku 2012, tzn. o zníženie počtu pracovných úrazov o viac ako 3 450.

Nástrojom na dosiahnutie tohto cieľa je aj podporovanie zamestnávateľov a samostatne podnikajúcich fyzických osôb pri ich dôslednom uplatňovaní právnych predpisov a ostatných

predpisov na zaistenie BOZP a súvisiacej právnej úpravy. Dôležitým nástrojom na presadzovanie vymedzeného cieľa sú orgány štátnej správy v oblasti inšpekcie práce i štátneho dozoru a posilňovanie ich aktivít pri presadzovaní ochrany zamestnancov pri práci v súlade so štandardmi Spoločenstva a MOP.

7. Priority koncepcie BOZP

V záujme úspešného a postupného dosiahnutia cieľa koncepcie BOZP je potrebné znížiť hodnotu sledovaného ukazovateľa počtu pracovných úrazov pripadajúcich na 100 zamestnancov najmenej o 4 – 6 % ročne. Na dosiahnutie takej miery progresu v záujme zlepšenia stavu pracovných podmienok vrátane BOZP v SR a celkového zníženia počtu pracovných úrazov musia zvýšené úsilie prejavovať a viac účinných opatrení realizovať všetci zamestnávateľia. Predovšetkým ide o zamestnávateľov vykonávajúcich práce s vyšším výskytom prípadov poškodenia zdravia, a to najmä tí, ktorých sledovaný ukazovateľ prekračuje jeho priemernú hodnotu dosiahnutú v Slovenskej republike v príslušnej divízii podľa štatistickej klasifikácie ekonomických činností. Rovnako sa na zabezpečovanie týchto aktivít musia predovšetkým sústrediť malí a stredne veľkí zamestnávateľia. Samy o svoju bezpečnosť a zdravie sa musia tiež výraznejšie postarať samostatne podnikajúce fyzické osoby.

Z hľadiska početnosti pracovných úrazov sú v SR rizikovými najmä práce v stavebníctve, poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve, pri ťažbe nerastných surovín, a v priemyselnej výrobe, najmä pri spracúvaní dreva a výrobkov z dreva, výrobe kovov a kovových výrobkov, výrobe strojov a dopravných prostriedkov.

Z hľadiska závažnosti pracovných úrazov a počtu smrteľných pracovných úrazov pripadajúcich na 100 zamestnancov je rizikovým najmä stavebníctvo, poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesné hospodárstvo, doprava, skladovanie a spoje a tiež priemyselná výroba, najmä výroba celulózy, papiera a výrobkov z papiera, výroba nekovových minerálnych výrobkov, spracúvanie dreva a výrobkov z dreva, výroba chemikálií, chemických výrobkov a chemických vlákien. Zvýšené riziko je aj pri pracovných činnostiach, pri ktorých došlo v ostatnom období k mimoriadne tragickým udalostiam, napr. pri banskej činnosti, pri zneškodňovaní munície, pri práci v blízkosti elektrického zariadenia.

Najmä pri vykonávaní týchto činností musia zamestnávateľia a samostatne podnikajúce fyzické osoby dôslednejšie ako doteraz realizovať vhodné ochranné a najmä preventívne opatrenia v záujme znižovania počtu poškodení zdravia pri práci a úspešného dosiahnutia cieľa koncepcie BOZP. V záujme monitorovania plnenia celkového cieľa odporúčané medziročné hodnoty zníženia sledovaného ukazovateľa počtu pracovných úrazov pripadajúcich na 100 zamestnancov podľa odvetví budú vymedzené po dohode so zástupcami zamestnávateľov v Koordinačnom výbore pre BOZP.

Zvýšenú pozornosť z hľadiska BOZP je potrebné sústrediť aj na špecifické skupiny zamestnancov, ktorí môžu byť nadmerne vystavení rizikám spojených s výkonom ich povolania alebo osobitným a špecificky pôsobiacim rizikám, napríklad mladistvým zamestnancom, zamestnancom len krátko vykonávajúcim prácu, zamestnancom, ktorí majú nedostatočné znalosti a skúsenosti, výrazne starším zamestnancom, migrujúcim osobám, tehotným ženám. Ide predovšetkým o mladých zamestnancov do veku 20 rokov, starších zamestnancov vo veku nad 60 rokov, tiež zamestnancov bez skúseností s danou prácou alebo len krátkodobo vykonávajúcimi danú prácu, cudzincom, najmä osobám z kultúrne odlišných oblastí. Zlepšenie starostlivosti o BOZP vo väčšej miere venovať aj výkonu pracovných činností osobami so zdravotným postihnutím s dôrazom na chránené pracoviská, chránené dielne a sociálne podniky.

Predovšetkým na tieto činnosti, odvetvia a skupiny zamestnancov sa musí cielene sústreďovať aj kontrolná, poradenská a informačná pozornosť všetkých zainteresovaných, predovšetkým inšpekčných orgánov a dozorných orgánov. Ďalej uvedené priority koncepcie BOZP vymedzujú základné okruhy opatrení, ktoré v záujme ďalšieho rozvoja starostlivosti zamestnávateľov o BOZP a zníženia počtu pracovných úrazov a chorôb z povolania podporujú aktivity zamestnávateľov v oblasti BOZP.

Úlohy a opatrenia na realizáciu jednotlivých priorít sú uvedené v prílohách č. 1 až 4. Príloha č. 1 obsahuje prvoradé prierezové úlohy a opatrenia, ktoré je nevyhnutné realizovať prednostne. Príloha č. 2 ustanovuje opatrenia a úlohy, ktoré navrhujú realizovať vybrané ministerstvá, ostatné ústredné orgány štátnej správy a iné inštitúcie vo svojej pôsobnosti. Príloha č. 3 vymedzuje úlohy a podnety, ktoré je podľa možností vhodné iniciatívne plniť príslušnými relevantnými inštitúciami a zainteresovanými subjektmi v záujme efektívnej podpory dosiahnutia cieľa koncepcie BOZP. Príloha č. 4 obsahuje niektoré odporúčané opatrenia a úlohy pre zamestnávateľov na zníženie počtu pracovných úrazov v SR v rokoch 2008 až 2012.

Priorita č. 1: Vykonávanie prevencie

Základnou filozofiou riešenia otázok BOZP (nielen preferovaného holistického prístupu k problematike BOZP) je dôsledné uplatňovanie preventívnych opatrení, ktorými sa predchádza poškodeniu zdravia. Určujúcimi sú regulačné a výkonné úlohy štátu. Prevenciu možno efektívne prakticky zabezpečovať na základe maximalizovania vstupov určených na tento účel vrátane personálnych a finančných. To následne umožňuje minimalizovať náklady na odstránenie škôd vrátane škôd na zdraví. Tak sa účelnejšie využijú zdroje vložené do oblasti BOZP. Na ten účel je potrebné motivovať zamestnávateľov, samostatne podnikajúce fyzické osoby a zamestnancov k zaisťovaniu BOZP najmä ekonomickými a spoločenskými formami.

V záujme zlepšenia praktického vykonávania prevencie je potrebné aktivizovať všetky prvky, ktoré môžu pozitívne ovplyvňovať úroveň BOZP, napr. podporovať zmeny v správaní zamestnancov a aktivity zamestnávateľov zamerané na podporu a rozvoj zdravia zamestnancov v práci. Základným nástrojom prevencie je identifikácia a dôsledné systémové riadenie existujúcich, nových a potenciálnych rizík poškodenia zdravia, napr. stres, nadmerné zaťaženie.

Prevenciu je nevyhnutné vykonávať sústavne a vo všetkých činnostiach vrátane rozhodovania vrcholovými riadiacimi štruktúrami zamestnávateľa, jeho vedúcimi zamestnancami, odbornými zamestnancami a zamestnancami. Potrebné je sledovať a vyžadovať jej striktné realizovanie.

Významné postavenie pre prevenciu má zabezpečovanie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci pri subdodávateľských vzťahoch.

Priorita č. 2: Kvalitné poradenstvo

V záujme zlepšovania pracovných podmienok podmieňujúcich alebo ovplyvňujúcich vznik pracovných úrazov, chorôb z povolania a iných poškodení zdravia z práce je potrebné zlepšiť poskytovanie príslušných rád a informácií v oblasti BOZP.

Účinné a efektívne poradenstvo zamestnávateľom a samostatne podnikajúcim fyzickým osobám je možné, len ak majú jeho poskytovanie zabezpečené a ak je poskytované odborníkmi na bezpečnosť práce, na ochranu zdravia pri práci a na ďalšie špecifické oblasti, napr. na výchovu a vzdelávanie, bezpečnosť technických zariadení. V prvom rade ide o dostupnosť

kvalitných preventívnych a ochranných služieb a rozsah činností nimi poskytovaných. Prehĺbenie procesu uplatňovania predpisov BOZP u zamestnávateľov a samostatne podnikajúcich fyzických osôb možno dosiahnuť dôsledným vykonávaním odborných činností u zamestnávateľov vlastnými odbornými zamestnancami a v nevyhnutnom prípade externými odbornými poradenskými službami pôsobiacimi v BOZP pre zamestnávateľov.

Účinné poradenstvo možno poskytovať reprezentatívnymi organizáciami zamestnávateľov a reprezentatívnymi organizáciami zamestnancov, ako aj štátnymi orgánmi – príslušnými zamestnancami orgánov štátnej správy v oblasti inšpekcie práce a zamestnancami štátneho dozoru. Významným je poradenstvo poskytované tlačnými a elektronickými médiami. Na zabezpečenie poradenských aktivít je potrebné vytvoriť vhodné ekonomické zdroje.

Priorita č. 3: Zlepšenie informovanosti a propagácie

Primeraný stupeň informovanosti obyvateľstva prispieva k zvyšovaniu jeho citlivosti k otázkam BOZP. Rovnako sa tak zvyšuje stupeň právnej zodpovednosti zamestnávateľov, samostatne podnikajúcich fyzických osôb i zamestnancov. Informačnými a propagačnými aktivitami sa rozširujú poznatky a odporúčania o korektnom realizovaní BOZP a postupoch vedúcich k optimalizovaniu pracovných podmienok a bezpečnému a zdravie neohrozujúcemu výkonu pracovných povinností.

Účelne využívanie nástrojov na šírenie informácií a na propagáciu, najmä medzi zamestnávateľmi a zamestnancami, slúži na zvýšenie povedomia a informovanosti o BOZP a vytváraní a udržiavaní pozitívnych postojov k BOZP. Pomáha presadzovať BOZP aj u predstaviteľov reprezentatívnych organizácií zamestnávateľov a tiež politických a štátnych predstaviteľov. Významným produktom informovanosti a propagácie k BOZP je ich pozitívny vplyv na bezpečné a zdravie neohrozujúce sa správanie aj v mimopracovných súkromných aktivitách.

Na tieto účely je potrebné umožniť, aby informácie o BOZP boli ľahko prístupné a boli vytvárané odborníkmi v oblasti komunikácie. Na zabezpečenie informačných aktivít je potrebné vytvoriť vhodné ekonomické zdroje.

Informovanosť a propagáciu realizovať najmä v záujme podpory prevencie a používania primeraných ochranných opatrení nástrojmi vlastnými osвете, šíreniu informácií, školeniam.

Priorita č. 4: Rozvoj výchovy a vzdelávania

Výchova a vzdelávanie k BOZP je nástrojom na systematické utváranie a rozvíjanie odborných vedomostí, schopností a zručností, a tiež na kreovanie žiaducich postojov a správanie zamestnávateľov, zamestnancov a samostatne podnikajúcich fyzických osôb k úlohám v oblasti BOZP vrátane pracovného prostredia a bezpečnosti technických zariadení, a k optimalizácii pracovných podmienok. Ide o primerané včlenenie problematiky BOZP do systému celoživotného vzdelávania zahrnujúceho najmä odborné vzdelávanie, prehĺbovanie a zvyšovanie kvalifikácie, rekvalifikáciu, doškolovanie a získavanie nových spôsobilostí a zručností.

Základnou formou vzdelávania v BOZP je školské vzdelávanie, vzdelávanie u zamestnávateľa a vzdelávanie realizované právnickou alebo fyzickou osobou oprávnenou na vzdelávanie v oblasti ochrany práce. Na podporu vzdelávania u malých zamestnávateľov a samostatne podnikajúcich fyzických osôb je potrebné vytvoriť aj vhodné ekonomické zdroje.

Účelom je efektívne zabezpečiť dostatok vedomostí a zručností pre zamestnancov a tiež zvýšiť oboznámenosť žiakov a študentov základných, stredných a vysokých škôl, teda budúcich zamestnancov, štatutárnych orgánov a ďalších vedúcich zamestnancov zamestnávateľov a podnikateľov, s problematikou BOZP s dôrazom na budúcich manažérov.

Aj u zamestnancov inšpekcie práce a dozorných orgánov je nevyhnutné zabezpečiť nadobudnutie a prehĺbovanie špecializovaných vedomostí a zručností potrebných na výkon ich pracovných povinností, a to skvalitnením a rozšírením ich odbornej prípravy a prehĺbovaním ich informovanosti o problematike BOZP, o súvisiacich otázkach a tiež o aplikácii príslušnej právnej úpravy.

Priorita č. 5: Účinná spolupráca

Prehĺbenie procesu uplatňovania predpisov na zaistenie BOZP a eliminovania podmienok na vznik pracovných úrazov a chorôb z povolania možno zabezpečiť zainteresovanosťou jednotlivých aktérov, ktorí sú povinní realizovať BOZP, alebo môžu napomôcť uplatňovanie BOZP. Zámerom je, aby sa na celoslovenskej úrovni dosiahol vyšší stupeň aktívnej vzájomnej spolupráce reprezentatívnych organizácií zamestnávateľov a reprezentatívnych organizácií zamestnancov a na úrovni zamestnávateľov čínorodá spolupráca zamestnávateľov so zamestnancami. Významným je aj zvýšenie zainteresovanosti zamestnancov a samostatne podnikajúcich fyzických osôb na ochrane vlastného zdravia.

Všeobecnú požiadavku, aby sa riešenia v oblasti BOZP prijímali a vykonávali v aktívnej spolupráci všetkých zainteresovaných, sa týka aj presadzovanie vzájomnej spolupráce príslušných štátnych orgánov, najmä orgánov štátnej správy v oblasti inšpekcie práce a štátnych dozorov vrátane ich spolupráce so sociálnymi partnermi.

Spolupráca sociálnych partnerov

Je nevyhnutné hľadať a nachádzať riešenie otázok BOZP v spolupráci sociálnych partnerov, a to prostredníctvom sociálneho dialógu a na úrovni expertov. Spoločne presadzovať dôsledné uplatňovanie právnych predpisov a ostatných predpisov na zaistenie BOZP u zamestnávateľov a vymožitelnosť práva v oblasti BOZP.

Prehĺbenie procesu uplatňovania predpisov na zaistenie BOZP a zvýšenie zainteresovanosti jednotlivých aktérov na celoslovenskej úrovni a úrovni zamestnávateľov sa popri aktivitách KOZ SR predpokladá dosiahnuť predovšetkým aktívnym konaním reprezentatívnych organizácií zamestnávateľov a ich predstaviteľov - RÚZ, AZZZ SR. Aktívne predkladanie návrhov na riešenia sa má prejaviť pri príprave a realizácii celoštátnych, odvetvových a podnikových programov a projektov zameraných na riešenie BOZP, na podporu a rozvoj zdravia zamestnancov v práci.

Na úrovni jednotlivých zamestnávateľov je žiaduce prehĺbiť kolektívne vyjednávanie v záujme dohodnutia pracovných podmienok rozvíjajúcich BOZP nad štandard daný právnymi predpismi na zaistenie BOZP.

Účelom spolupráce je podporiť správne uplatňovanie právnych predpisov u zamestnávateľov, napr. zabezpečením cieľavedomej spoločnej kampane pôsobiacej na zamestnávateľov a zamestnancov. Spoluprácu rozvinúť najmä v prospech podpory malých a stredne veľkých zamestnávateľov, predovšetkým vo výrobných činnostiach tak, aby sa zohľadnili ich špecifiká i možnosti pri súčasnom čo najdôslednejšom zabezpečovaní úloh v oblasti BOZP.

Medzinárodná spolupráca

Účasť zástupcov SR na činnosti medzinárodných inštitúcií prináša pozitívne výsledky najmä pri presadzovaní jej záujmov a príprave ich (EÚ, MOP) záväzných a odporúčajúcich dokumentov na implementáciu a pri ich uplatňovaní v podmienkach SR. Ide o aktívnu účasť v oblasti BOZP, pracovného prostredia, bezpečnosti technických zariadení, bezpečnosti určených výrobkov, trhového dohľadu a pod.

Zásadný význam má účasť vo Výbore starších inšpektorov práce (SLIC) a Medzinárodnej asociácii inšpekcie práce (IALI), ktoré inštitúcie združujúce čelných predstaviteľov inšpekcie práce, sú základňou na odborné hodnotenie globálnych spoločenských podmienok z hľadiska pôsobnosti a potrieb rozvoja činnosti inšpekcie práce aj v oblasti BOZP. Dôležitou je účasť zástupcu Hlavného banského úradu ako člena stálej pracovnej skupiny pre bezpečnosť práce v baniach v rámci Poradného výboru pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci Európskej Komisie, ktorá sa zaoberá otázkami týkajúcimi sa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v baniach. Rozhodujúcou je aj spolupráca a výmena praktických i legislatívnych skúseností s členskými štátmi EÚ.

Význam medzinárodnej spolupráce v oblasti BOZP je v získavaní informácií a šírení predovšetkým pozitívnych informácií o korektnom riešení pracovných podmienok vrátane BOZP. Je dôležitým nástrojom aj pri formovaní vzťahov s tretími krajinami, najmä uchádzajúcimi sa o členstvo v EÚ.

Priorita č. 6: Účinný inštitucionálny rámec

Kvalita inštitucionálnych prvkov pôsobiacich v oblasti BOZP významne ovplyvňuje a najmä podporuje prevenciu a uplatňovanie pracovných podmienok. V prvom rade ide o štátnu inštitúciu koordinujúcu BOZP, o účinné štátne inšpekčné a dozorné orgány, o inštitúty vytvárajúci priestor na efektívny sociálny dialóg i o fungovanie mechanizmov sociálnych partnerov na ovplyvňovanie oblasti BOZP. Dôležité je tiež rozvinutie a odborné prehĺbenie kontrolných a poradenských aktivít odborových organizácií v oblasti BOZP.

Inšpekcia práce a štátny dozor

Prehĺbenie procesu dôsledného uplatňovania predpisov na zaistenie BOZP u zamestnávateľov a zainteresovanosti jednotlivých aktérov na celoslovenskej a podnikovej úrovni v SR sa dosiahne zvýšením účinnosti orgánov štátnej správy v oblasti inšpekcie práce a štátnych dozorných orgánov. Na zvýšenie počtu dozorných aktivít, na zlepšenie fungovania a účinnosti orgánov inšpekcie práce a štátneho dozoru a v záujme rozvoja ich preventívnych praktík je potrebné odborne a početne posilniť ľudské zdroje na výkon inšpekcie práce a štátneho dozoru v oblasti BOZP na štandardy dosiahnuté v členských štátoch EÚ tak, aby na jedného inšpektora práce alebo zamestnanca vykonávajúceho dozor v oblasti BOZP v teréne u zamestnávateľov pripadlo najviac 8 000 až 9 000 zamestnancov dozorovaných zamestnávateľov a samostatne podnikajúcich fyzických osôb.

Efektívne využívanie existujúcich finančných, technických a personálnych zdrojov štátnych inšpekčných orgánov a dozorných orgánov možno dosiahnuť lepšou koordináciou a spolupracou a postupného vytvárania podmienok na vhodnú inštitucionálnu integráciu súčasných inšpekčných a dozorných orgánov pôsobiacich v oblasti BOZP tak, ako to predpokladajú štandardy a zaužívaná prax Spoločenstva a MOP. Tým sa predovšetkým zvýši účinnosť pôsobenia týchto štátnych orgánov na zamestnávateľov a samostatne podnikajúce fyzické osoby a súčasne sa zníži zaťaženie kontrolovaných subjektov vyplývajúce z prelínajúcich sa kontrol viacerých štátnych orgánov.

V záujme prevencie a zlepšenia dodržiavania predpisov na zaistenie BOZP je potrebné zvýšiť preventívne aktivity orgánov inšpekcie práce a hlavného dozoru štátnej banskej správy aj tým, že inšpekcia práce a hlavný dozor budú vykonané najmenej v 1/3 novo vzniknutých zamestnávateľov do jedného roka od ich založenia. Zámerom je tiež zvýšiť časový podiel výkonov inšpekcie práce a hlavného dozoru v oblasti BOZP v prospech preventívnych činností, a to tak, aby tvorili najmenej 70% z celkových výkonov v oblasti BOZP. Pri výbere dozorovaných subjektov preferovať malých a stredne veľkých zamestnávateľov tak, aby najmenej 50 % z nich tvorili subjekty, v ktorých v predchádzajúcom období ešte nebola vykonaná inšpekcia práce. Zabezpečiť výkon hlavného dozoru v jednotlivých dozorovaných subjektoch v intervale jeden krát ročne.

Na realizáciu cieľov koncepcie BOZP sa orgány inšpekcie práce a iné orgány štátneho dozoru v oblasti BOZP budú orientovať na dôsledné monitorovanie kvality pracovných podmienok vrátane pracovného prostredia a na uplatňovanie systému riadenia ochrany práce u zamestnávateľov, najmä na kontrolu uplatňovania právnych predpisov a ostatných predpisov na zaistenie BOZP a na implementovanie účinných preventívnych opatrení. Následne budú vymáhať ich uplatňovanie v celom rozsahu zákonných možností vrátane iniciovania súdneho konania a trestnoprávneho postupu. Orgánmi inšpekcie práce, štátneho zdravotného dozoru i hlavného dozoru je potrebné kontrolou zlepšiť činnosť preventívnych a ochranných služieb vnútro podnikových i vykonávaných zmluvne.

Preventívne, monitorovacie, sankčné a represívne aktivity inšpekcie práce a iných orgánov štátneho dozoru v oblasti BOZP sa zamerajú najmä na odvetvia a práce s vyšším výskytom poškodenia zdravia.

Priorita č. 7: Adekvátny výskum

Na zlepšovanie pracovných podmienok a znižovanie počtu pracovných úrazov, chorôb z povolania i iných poškodení zdravia z práce sú potrebné špecifické poznatky. Podpora základného i aplikovaného výskumu v BOZP a v súvisiacich oblastiach je potrebná s osobitným zreteľom najmä na nové, potenciálne a pretrvávajúce pracovné riziká. Následne je vhodné výsledky výskumu, najmä o nových rizikách a možných opatreniach na ich prevenciu široko prezentovať verejnosti a včleňovať ich do praxe konkrétnych pracovísk zamestnávateľov. Na podporu výskumu a implementovanie jeho výsledkov do praxe je potrebné vytvoriť aj primerané ekonomické zdroje.

Priorita č. 8: Zodpovedajúca legislatíva

Legislatíva je významným prostriedkom realizácie politiky štátu v oblasti BOZP. Rozvíjanie právnej úpravy na zaistenie BOZP zabezpečuje podmienky na zvyšovanie právnej istoty zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti BOZP.

Na podporu podnikateľského prostredia a uľahčenie rozvoja najmä malých a stredne veľkých zamestnávateľov je potrebná jednoduchá a prehľadná právna úprava BOZP, ktorá je aktuálna so zreteľom na dosiahnutý vedecko-technický a spoločenský vývoj.

Primerané legislatívne stvárnenie inštitútu inšpekcie práce v zmysle príslušných dohovorov MOP, vytvára právny základ na účinné a efektívne konanie orgánov inšpekcie práce.

8. Financovanie

Realizácia úloh a opatrení koncepcie BOZP bude financovaná z rozpočtových a mimorozpočtových zdrojov. Finančné prostriedky potrebné na realizáciu úloh a opatrení koncepcie BOZP budú identifikované a plánované na príslušný rok pri rozpracúvaní úloh a opatrení do realizačnej podoby.

Verejné orgány ich budú realizovať prostredníctvom finančných prostriedkov v rámci schválených limitov príslušných rozpočtových kapitol na roky 2008 až 2012.

Verejné orgány, iné inštitúcie a organizácie, právnické a fyzické osoby môžu na základe schválených projektov na ich financovanie použiť finančné zdroje (fondy, programy) Spoločenstva, napr. ESF prostredníctvom SOP Ľudské zdroje, z operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia, program Progress.

Úlohy a opatrenia koncepcie BOZP, na ktorých realizácii majú záujem reprezentatívne organizácie zamestnávateľov a reprezentatívne organizácie zamestnancov a tiež nimi pripravované a realizované úlohy, môžu byť financované z prostriedkov účelovo sústredených týmito reprezentatívnymi organizáciami.

Niektoré úlohy a opatrenia by mali byť financované aj z iných zdrojov, napr. prostriedkov vyčlenených komerčnými poisťovňami na realizáciu úloh týkajúcich sa ich záujmov, z darov a pod.

9. Presadzovanie uplatňovania koncepcie BOZP

V záujme účinnej realizácie úloh a opatrení koncepcie BOZP je potrebné všestranne podporovať jej šírenie, vysvetľovať význam a propagovať prínosy. To je dôležité najmä vo vzťahu k odbornej verejnosti, zamestnávateľom, samostatne podnikajúcim fyzickým osobám, malým a stredne veľkým zamestnávateľom. Na ten účel používať aj mediálne prostriedky, semináre a pod.

Monitorovanie implementovania cieľa koncepcie BOZP

Implementácia cieľa koncepcie BOZP i plnenie priorít vrátane jednotlivých opatrení a úloh uvedených v jej prílohách č. 1 až 3 bude monitorovaná a polročne vyhodnocovaná v Koordinačnom výbore pre BOZP, ktorý je poradným orgánom zriadeným pri MPSVR SR na účely tvorby a hodnotenia štátnej politiky BOZP. Na ten účel gestori i spolupracujúce inštitúcie predkladajú informácie o plnení koncepcie MPSVR SR, ktoré ich postúpi koordinačnému výboru. Členovia koordinačného výboru informujú o plnení úloh koncepcie priebežne.

Navrhuje sa, aby správa o realizácii koncepcie BOZP bola predložená na rokovanie vlády SR prvýkrát v roku 2009 a ďalej každý rok, a to najneskôr do šiestich mesiacov od skončenia kalendárneho roka.

PROGRAM REALIZÁCIE KONCEPCIE BOZP

A. Presadzovanie kultúry prevencie v BOZP

1. Informovať o možnosti využívania finančných prostriedkov ESF, PROGRESS a iných zdrojov Európskej únie na projekty orientované na zlepšovanie BOZP a podporovať realizáciu takých projektov.

Termín: priebežne

Zodpovedný: MPSVR SR

Spolupráca: MF SR, MŠ SR, MVRR SR

2. Zabezpečovaním poradenstva a realizovaním vhodných vzdelávacích programov vytvárať podmienky na presadzovanie prevencie pri zlepšovaní BOZP u malých a stredne veľkých zamestnávateľov a samostatne podnikajúcich fyzických osôb.

Termín: priebežne

Zodpovedný: AZZZ SR, KOZ SR

Spolupráca: MPSVR SR, MH SR, MZ SR, SŽK, Slovenská asociácia BOZPaOPP, podľa potreby

3. Zabezpečiť, aby profesijné, zamestnávateľské a zamestnanecké združenia vypracovali svoje programy na ekonomické, odborné a spoločenské stimulovanie svojich členov k zvyšovaniu starostlivosti o BOZP a realizovať tieto programy.

Termín: 2008 a priebežne

Zodpovedný: AZZZ SR, KOZ SR

4. Rozvinúť uplatňovanie projektu „Pravidlá dobrej praxe v BOZP“ a zamerať ho na praktickú aplikáciu právnych predpisov v odvetviach a pri prácach s najvyšším výskytom pracovných úrazov.

Termín: priebežne

Zodpovedný: MPSVR SR

Spolupráca: MH SR, MZ SR, KOZ SR, AZZZ SR, RÚZ, SŽK, Slovenská asociácia BOZPaOPP, podľa potreby

5. Podporu efektívneho uplatňovania BOZP v praxi prehĺbiť prostredníctvom programu „Bezpečný podnik“.

Termín: priebežne

Zodpovedný: MPSVR SR, MH SR

Spolupráca: KOZ SR, AZZZ SR, RÚZ, SŽK, Slovenská asociácia BOZPaOPP

6. V nadväznosti na úpravy v systéme sociálneho poistenia súvisiace s harmonizáciou sadzieb poistného a vybilancovaním fondov Sociálnej poisťovne upraviť úrazové poistenie zamestnávateľov pre prípad poškodenia zdravia zamestnancov v práci, ako účinný ekono-

micko-stimulačný systém schopný zamestnávateľov preventívnymi nástrojmi pozitívne ovplyvňovať a pomáhať im pri optimalizovaní pracovných podmienok a znižovaní počtu pracovných úrazov, chorôb z povolania a iných poškodení zdravia z práce. Tým sa zabezpečí účinná podpora zamestnávateľov, najmä veľmi malých a malých pri predchádzaní vzniku pracovných úrazov a chorôb z povolania.

Na ten účel pripraviť návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, a vykonávací predpis, ktorými sa úrazové poistenie v zákone doplní o

- uplatnenie výraznej výšky zľavy a prirážky k poistnému,
- zabezpečovanie preventívnych aktivít, napr. výskumu, osvetu, odborného vzdelávania, poskytovania poradenstva a pod.,
- určitý minimálny objem ročného poistného do úrazového poistenia určený na plnenie preventívnych aktivít v oblasti BOZP.

Termín: jún 2012

Zodpovedný: MPSVR SR

Spolupráca: Sociálna poisťovňa, KOZ SR, AZZZ SR, RÚZ

B. Rozvoj poradenstva v BOZP

1. Vytvoriť vlastný systém na poskytovanie informácií zamestnávateľom a samostatne podnikajúcim fyzickým osobám a zabezpečiť jeho fungovanie. Poskytovať informácie z oblasti BOZP, najmä napomáhať uvádzať nové predpisy do praxe, prezentovať a presadzovať zlepšovanie pracovných podmienok, systémový prístup k BOZP a realizáciu opatrení na prevenciu a ochranu bezpečnosti a zdravia zamestnancov pri práci.

Na ten účel vytvárať a vydávať odborné a propagačno - vzdelávacie materiály.

Termín: 2008 a priebežne

Zodpovedný: AZZZ SR, KOZ SR

Spolupráca: SŽK, Slovenská asociácia BOZPaOPP, TUKE

C. Zlepšenie informovanosti a propagácie

1. Organizovať kampane vrátane mediálnych, ktoré pozitívne ovplyvnia verejnú a odbornú mienku vo vnímaní dôležitosti bezpečného a zdravého pracovného prostredia, prispievajú k zlepšeniu spoločenského a právneho povedomia k zdravému životnému štýlu, kultúre práce a k dodržiavaniu zásad BOZP.

Termín: priebežne

Zodpovedný: MPSVR SR, MZ SR, MH SR, Slovenská asociácia BOZPaOPP

Spolupráca: podľa potreby

2. Prostredníctvom celoštátnych i regionálnych médií pravidelne informovať verejnosť o poznatkoch zistených pri výkone inšpekcie práce a štátneho odborného dozoru, o vývoji pracovnej úrazovosti a chorôb z povolania stave BOZP a o pozitívnych poznatkoch z riešenia otázok BOZP.

Termín: priebežne

Zodpovedný: MPSVR SR, MZ SR, MH SR, Slovenská asociácia BOZPaOPP

Spolupráca: podľa potreby

3. Pripraviť projekt na zriadenie internetovej stránky špecializovanej na BOZP a prevádzkovať ju; úlohou je najmä
- zabezpečiť jednoduchý a rýchly prístup verejnosti k informáciám z oblastí BOZP, v rozsahu potrebnom na odborné a bezpečné riadenie vykonávanej činnosti,
  - včasná informovanosť pri zmenách právnych predpisov a ostatných predpisov na zaisťovanie BOZP,
  - problematika manažovania BOZP, posudzovania rizík, presadzovania pravidiel BOZP, správnych technologických postupov a pracovných podmienok a iných, najmä zásadných aspektov BOZP,
  - propagovať semináre a iné aktivity zamerané na zmeny a uplatňovanie novej legislatívy BOZP, príklady dobrej praxe.

Termín: 2008 až 2009 a priebežne

Zodpovedný: MPSVR SR

Spolupráca: MZ SR, MH SR, AZZZ SR, RÚZ, KOZ SR, TUKE, SŽK, Slovenská asociácia BOZPaOPP

4. Propagovať vo verejnosti informácie z oblasti BOZP a napomáhať uvádzať nové predpisy do praxe s dôrazom na prevenciu pracovných úrazov a chorôb z povolania, zlepšovanie pracovných podmienok, presadzovanie systémového prístupu k BOZP, uplatňovanie podmienok vytvárajúcich pracovnú pohodu zamestnancov na pracoviskách a na zvyšovanie kultúry práce.

Na ten účel vydávať propagačno - vzdelávacie materiály, letáky, brožúrky, CD a DVD nosiče, podľa potreby zriadiť a prevádzkovať špecializované telefonické linky odborného poradenstva a pod. Zabezpečiť priestor v tlačových a elektronických médiách na propagáciu problematiky BOZP. Pripravu materiálov zabezpečovať prostredníctvom profesionálov v oblasti komunikácie.

Termín: priebežne

Zodpovedný: MPSVR SR, MZ SR, MH SR

5. Pripraviť a vykonať projekt „Podnikaj bezpečne“ realizovaný formou základných písomných odporúčaní o BOZP pre začínajúcich podnikateľov najmä v odvetviach a pri prácach s vyšším výskytom poškodenia zdravia.

Na ten účel vydávať informačné materiály, napríklad letáky a príručky pre jednotlivé odvetvia s uvedením základných povinností vyplývajúcich z legislatívy BOZP a návodov na ich realizovanie.

Termín: 2008 a priebežne

Zodpovedný: AZZZ SR

Spolupráca: MPSVR SR, MZ SR, MH SR, MV SR, KOZ SR, SŽK, Slovenská asociácia BOZPaOPP

6. Spolupracovať pri realizácii Globálneho akčného plánu pre zdravie zamestnancov.

Termín: priebežne

Zodpovedný: MZ SR

Spolupráca: podľa potreby

7. Organizovať tematicky orientované odborné semináre pre štatutárne orgány a ďalších vedúcich zamestnancov zamestnávateľov, najmä malých a stredne veľkých zamestnávateľov, ktoré budú zamerané na komentovanie novej legislatívy, nové príklady tzv. dobrej praxe v BOZP a pod.

Termín: priebežne

Zodpovedný: AZZZ SR

Spolupráca: MPSVR SR, MZ SR, MH SR, MV SR, KOZ SR

D. Rozvoj výchovy a vzdelávania v BOZP

1. Zabezpečiť rozvoj školského systému výchovy a vzdelávania k BOZP a kvality výchovy a vzdelávania v predškolských zariadeniach, základných školách, stredných a vysokých školách, v ďalšom vzdelávaní a v príprave učiteľov na výchovu a vzdelávanie k BOZP.

Termín: do roku 2012

Zodpovedný: MŠ SR

Spolupráca: MPSVR SR, MZ SR, MH SR

E. Zlepšenie spolupráce v BOZP

1. Dohodnúť mechanizmy a formy spolupráce sociálnych partnerov v oblasti BOZP na odvetvovej a krajskej úrovni a realizovať túto spoluprácu.

Termín: 2008 a priebežne

Zodpovedný: RÚZ, AZZZ SR, KOZ SR

2. Motivovať a koordinovať aktívnu účasť zamestnávateľov v projektoch v oblasti BOZP, napr. Bezpečný podnik, Zdravé pracoviská vrátane prípravy a predkladania projektov na zaistenie BOZP podnikateľskými a nepodnikateľskými subjektmi na realizáciu prostredníctvom fondov a programov Európskej únie.

Termín: 2008 a priebežne

Zodpovedný: AZZZ SR

3. Vytvárať podmienky pre medzinárodnú spoluprácu dozorných orgánov, sociálnych partnerov a inštitúcií v oblasti BOZP na regionálnej úrovni.

Termín: priebežne

Zodpovedný: MPSVR SR, MH SR

Spolupráca: MZ SR, MV SR, MO SR, MS SR, MDPT SR, KOZ SR, RÚZ, AZZZ SR

4. Zapájať odborníkov z oblasti BOZP do medzinárodnej spolupráce v rámci expertných tímov, technických komisií, prác na projektoch EÚ, MOP a pod.

Termín: priebežne

Zodpovedný: MPSVR SR, MZ SR, MH SR, KOZ SR, AZZZ SR

Spolupráca: podľa potreby

F. Efektívne fungovanie inštitúcií v oblasti BOZP

1. Zefektívniť činnosť Koordinačného výboru pre BOZP a rozšíriť jeho členov o zástupcov odborov.

Termín: 2008

Zodpovedný: MPSVR SR

Spolupráca: KOZ SR

2. Zabezpečiť zodpovedajúce finančné zdroje a podmienky na efektívny výkon inšpekcie práce, štátneho zdravotného dozoru a hlavného dozoru vo všetkých oblastiach v ich pôsobnosti vrátane odborného vzdelávania a primeraného finančného ohodnotenia inšpektorov práce, osôb vykonávajúcich štátny zdravotný dozor a hlavný dozor tak, aby bolo možné ich činnosť viac zamerať na preventívnu činnosť podľa odporúčaní SLIC a štandardov Spoločenstva.

Termín: 2008 až 2009 a priebežne

Zodpovedný: MPSVR SR, MZ SR, MH SR

3. Zabezpečiť kontrolu nad dodržiavaním podmienok vydaných oprávnení na výkon činnosti preventívnych a ochranných služieb, oprávnených právnických osôb a osôb oprávnených na výchovu a vzdelávanie v oblasti ochrany práce podľa § 14, 21 a 27 zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 309/2007 Z. z.

Termín: priebežne

Zodpovedný: MPSVR SR, MZ SR

4. Na zvýšenie efektívnosti a účinnosti vplyvu na oblasť BOZP spoločne navrhnuť a uplatňovať účelné opatrenia na zvýšenie koordinácie a spolupráce kontrolnej činnosti a poradenskej činnosti inšpektorátov práce a regionálnych úradov verejného zdravotníctva u zamestnávateľov a samostatne podnikajúcich fyzických osôb.

Termín: 2008 a priebežne

Zodpovedný: MPSVR SR, MZ SR

5. Každoročne analyzovať uplatňovanie predpisov na zaistenie BOZP vo väzbe na analýzu pracovnej úrazovosti a chorôb z povolania a na základe výsledkov analýzy vymedziť rizikové odvetvia, regióny, práce a zamestnávateľov, navrhnuť pre ne ciele aktivity orgánov inšpekcie práce a orgánov štátneho zdravotného dozoru a zintenzívniť dozorné aktivity vrátane uplatňovania sankcií.

Termín: priebežne

Zodpovedný: MPSVR SR, MZ SR, MH SR

Spolupráca: podľa potreby

6. Na zabezpečenie slobodného pohybu tovaru v rámci EÚ a dosiahnutie čo najvyššej úrovne bezpečnosti určených výrobkov vytvoriť podmienky na postupné
  - personálne a odborné dobudovanie orgánov inšpekcie práce,

- zabezpečenie finančných prostriedkov na vykonávanie skúšok technických zariadení, ktoré prejavujú technické nedostatky z hľadiska zaistenia bezpečnosti a zdravia.

Termín: 2009

Zodpovedný: MPSVR SR, MH SR

Spolupráca: ÚNMS SR

7. Zabezpečiť jazykovú prípravu vybraných zamestnancov inšpekcie práce a štátnej banskej správy, ktorí sa podieľajú na výkone trhového dohľadu v záujme ich zapájania do činnosti pracovných skupín EK pre bezpečnosť jednotlivých technických zariadení a výrobkov.

Termín: 2009 a priebežne

Zodpovedný: MPSVR SR, MH SR

G. Rozvoj výskumu v BOZP a uplatnenia jeho výsledkov

1. Navrhnuť zdokonalenie spôsobov identifikovania, posudzovania a riadenia rizík poškodenia zdravia zamestnancov pri práci.

Termín: 2008 až 2010

Zodpovedný: MPSVR SR

Spolupráca: MZ SR, MH SR, TUKE, podľa potreby

2. V záujme implementácie výsledkov výskumu zabezpečiť prenos výsledkov výskumu BOZP do podnikovej sféry prezentáciou výsledkov výskumu s dôrazom na malých a stredne veľkých zamestnávateľov.

Termín: priebežne

Zodpovedný: MPSVR SR

Spolupráca: AZZZ SR, RÚZ SR, KOZ SR, TUKE, podľa potreby

3. Identifikovať postoje zamestnávateľov a zamestnancov k BOZP.

Termín: 2010

Zodpovedný: MPSVR SR, MH SR

Spolupráca: podľa potreby

4. Zabezpečiť vypracovanie plánov efektívneho výskumu v oblasti vedy a techniky, v ktorých bude zohľadnená problematika BOZP a vykonávať ich realizáciu.

Termín: 2008 až 2012

Zodpovedný: MŠ SR

Spolupráca: vysoké školy

5. Navrhnuť nástroje na zefektívnenie výskumu v oblasti BOZP.

Termín: 2008 až 2009

Zodpovedný: MPSVR SR

Spolupráca: podľa potreby

H. Legislatíva

1. Pripraviť odborné posudky potrebné na ratifikáciu nasledujúcich dohovorov MOP:

- Dohovoru o inšpekcii práce v priemysle a v obchode č. 81 z roku 1947,
- Dohovoru o inšpekcii práce v poľnohospodárstve č. 129 z roku 1969,
- Dohovoru o podpornom rámci pre bezpečnosť a zdravie pri práci č. 187 z roku 2006,
- Dohovoru MOP o bezpečnosti pri používaní chemických látok pri práci č. 170 z roku 1990.

Termín: 2009

Zodpovedný: MPSVR SR

Spolupráca: MZV SR, MZ SR, MH SR, MV SR, MO SR, MS SR

2. Pripraviť návrhy vykonávajúcich všeobecne záväzných právnych predpisov, ktoré špecifikujú podmienky na zaistenie BOZP s cieľom zvýšiť úroveň BOZP v SR vo vybraných oblastiach.

Termín: priebežne

Zodpovedný: MPSVR SR, MH SR

Spolupráca: MZ SR, podľa potreby

3. Identifikovať potenciálne problémy pri uplatňovaní právnych predpisov na zaistenie BOZP a navrhnúť opatrenia na zlepšenie ich vykonávania.

Termín: 2009 a priebežne

Zodpovedný: KOZ SR, RÚZ, AZZZ SR

Spolupráca: SŽK, Slovenská asociácia BOZPaOPP

I. Zabezpečenie financovania

1. Zabezpečiť zdroje na realizáciu Koncepcie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Slovenskej republike na roky 2008 až 2012 pri príprave štátneho rozpočtu na nasledujúci rok.

Termín: 2009 a priebežne

Zodpovední: ministri a predsedovia ostatných ústredných orgánov štátnej správy

Opatrenia na zníženie počtu pracovných úrazov v SR v rokoch 2008 až 2012, ktoré v záujme ďalšieho rozvoja starostlivosti o BOZP navrhujú realizovať vybrané ministerstvá, ostatné ústredné orgány štátnej správy a ďalšie inštitúcie

---

Ministerstvo vnútra SR

- doplniť počty inšpektorov orgánov inšpekcie práce odborníkmi tak, aby sa mohol riadne zabezpečovať výkon inšpekcie práce a riešiť ich platové ohodnotenie

Ministerstvo spravodlivosti SR

V podmienkach Zboru väzenskej a justičnej stráže

- zvyšovať právne a spoločenské vedomie o BOZP a znalosti predpisov v tejto oblasti
- rozvíjať všetky formy poradenstva
- viesť ľudí k úcte k vlastnému životu a zdraviu a k životu a zdraviu iných
- zamestnávať odsúdených zaradených do práce len na pracoviskách so schválenou technológiou, resp. schválenými technologickými postupmi
- venovať zvýšenú pozornosť preventívnym činnostiam
- dôsledne zabezpečovať výber odsúdených na zaradenie do práce, a to so zreteľom na vyhodnotenie kvalifikácie, osobných predpokladov, prispôsobenia sa podmienkam vo výkone trestu odňatia slobody a v neposlednej miere i na vyhodnotenie z hľadiska psychofyziológického posúdenia osobnosti
- zamerať kontrolnú činnosť na
  - vykonávanie prác a činností so zvýšeným rizikom ohrozenia zdravia
  - technický stav a zabezpečovanie údržby stavebných objektov
  - vykonávanie oboznamovania zamestnancov v oblasti BOZP
  - používanie osobných ochranných pracovných prostriedkov

Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR

V podmienkach Železničnej polície

- identifikovať problémy pri uplatňovaní všeobecne záväzných právnych predpisov a vnútorných predpisov a získané poznatky uplatňovať pri tvorbe a schvaľovaní predpisov upravujúcich oblasť BOZP
- zvyšovať informovanosť príslušníkov a zamestnancov na špecializovanej intranetovej stránke na účely jednoduchého a rýchleho prístupu k informáciám z oblasti BOZP pri

zmene všeobecne záväzných právnych predpisov, vnútorných predpisov, služobných a pracovných podmienok v rozsahu potrebnom na bezpečné vykonávanie práce

- vykonávať pravidelné hodnotenie stavu BOZP a vývoja služobnej a pracovnej úrazovosti v predchádzajúcom období, prijímať a schvaľovať aktivity v oblasti BOZP na ďalšie obdobie

Štatistický úrad SR

- vykonávať každoročne preventívnu previerku budov a zariadení z hľadiska BOZP v ŠÚ SR zameranú na odstránenie zistených nedostatkov a tým zamedziť vzniku pracovných úrazov

Ministerstvo hospodárstva SR

(Hlavný banský úrad)

- zabezpečiť včasnú informovanosť pri zmene predpisov, technologických postupov a pracovných podmienok
- zabezpečiť zvýšenú kontrolu orgánmi hlavného dozoru a odborné a personálne posilnenie týchto orgánov
- zabezpečiť zvýšenú pozornosť malým a stredne veľkým podnikom vo všetkých oblastiach BOZP
- sledovať a vyhodnocovať vývoj úrazovosti a chorôb z povolania na každej úrovni a zamerať kontrolnú a poradenskú činnosť na oblasti a subjekty s nepriaznivým vývojom, navrhnúť potrebné opatrenia vrátane prípadných zmien v predpisoch
- využívať zdroje štrukturálnych fondov najmä na výchovu, vzdelávanie a propagáciu bezpečnej práce
- podporovať výučbu o BOZP na stredných a vysokých školách

Ministerstvo školstva SR

- legislatívne doriešiť podmienky BOZP pre študentov vysokých škôl
- spresniť pravidlá a kritériá povinnosti odškodňovania pri vzniku registrovaného školského úrazu – so zvláštnym zreteľom na závažné registrované pracovné úrazy a registrované školské úrazy s ťažkou ujmom na zdraví – a to zabezpečením finančných prostriedkov na tieto účely centrálnym spôsobom
- v záujme predchádzania fyzických útokov klientov reedukačných zariadení na zamestnancov týchto zariadení
  - zvýšiť počty zamestnancov príslušných školských zariadení s nepretržitou prevádzkou tak, aby v nočných a večerných hodinách boli prítomní v zariadení minimálne dvaja pedagogickí zamestnanci s požadovanou kvalifikáciou
  - zabezpečiť, aby školské zariadenia s nepretržitou prevádzkou (reedukačný domov, diagnostické centrum, liečebno-výchovné sanatórium) malo v stave zamestnancov aj psychológov a liečebných pedagógov, ktorí budú klientom zariadenia dostupní 24 hodín denne

- pravidelne oboznamovať zamestnancov a príslušný odborový orgán o preventívnych a ochranných opatreniach vykonaných zamestnávateľom
- zabezpečiť prostredníctvom Kultúrnej, edukačnej a grantovej agentúry riešenie problematiky BOZP v nasledujúcich projektoch
  - e – learningový modul vzdelávania vo výchove k zdraviu (Gestor: Kega v spolupráci s MŠ SR; termín 2008)
  - Hygiena – Environmentálna medicína - vysokoškolské učebnica, modernizácia edukačného procesu pre novootvorené vysokoškolské smery, učebné texty harmonizované s požiadavkami predmetu a novou legislatívou EÚ v oblasti ochrany zdravia (Gestor: Kega v spolupráci s MŠ SR; termín 2008)
  - Laboratórium senzoriky a techniky bezpečnostných a zabezpečovacích systémov (Gestor: Kega v spolupráci s MŠ SR; termín 2008 - 2009)

Ministerstvo pôdohospodárstva SR

- zlepšovať ergonomické aspekty pracovísk
- skvalitnenie školení o BOZP ich doplnením o najnovšie poznatky s dôrazom na nových zamestnancov

Ministerstvo zdravotníctva SR

- zvýšiť kontrolnú činnosť
- kontrolovať a usmerňovať firmy zabezpečujúce upratovanie v zmysle zosúladenia ich činností s prevádzkou na pracoviskách
- zabezpečovať uloženie, likvidáciu a odvoz biologického materiálu vytvorením moderných spaľovacích zariadení
- organizovať kurzy prvej pomoci zamerané na konkrétnu profesiu zamestnancov – napr. v rámci šestnásťhodinového kurzu prvej pomoci zaradiť do výučby rozšírenú tému o popáleninách s cieľom znížiť počet a závažnosť pracovných úrazov
- zaradiť do obsahu kurzu prvej pomoci pre uchádzačov o vodičské oprávnenie a najmä do opakovaných periodických testov pre profesionálnych vodičov nákladných vozidiel a autobusov tému o pracovných úrazoch spôsobených motorovými vozidlami v areáloch závodov a na cestách
- rozdávať v rámci kurzov zdravotno-výchovné materiály, napr. základné pravidlá ochrany zdravia pri práci a pod.

Konfederácia odborových zväzov SR

- posilniť výkon odborovej kontroly nad BOZP

Ďalšie opatrenia a úlohy na zníženie počtu pracovných úrazov v SR v rokoch 2008 až 2012

Nasledujúce a ďalšie opatrenia a úlohy, ktoré v záujme ďalšieho rozvoja starostlivosti zamestnávateľov o BOZP je podľa potreby a možností vhodné iniciatívne plniť príslušnými relevantnými inštitúciami a zainteresovanými subjektmi v záujme efektívnej podpory dosiahnutie cieľov koncepcie BOZP.

- Primerane integrovať problematiku BOZP do jednotlivých politík, napr. v záležitostiach školstva, poľnohospodárstva, pridelovania verejných zdrojov, výskumu (napr. ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy, profesijné zväzy a združenia).
- Pripraviť metódy na identifikáciu a hodnotenie nových a potenciálnych rizík (napr. výskumné inštitúcie, odborné podnikateľské inštitúcie, Slovenská asociácia pre BOZP a ochranu pred požiarimi, odborné útvary zamestnávateľov, výrobcovia).
- Zvyšovať povedomie o BOZP a zlepšovať pozitívne postoje k BOZP u zamestnávateľov, zamestnancov a samostatne podnikajúcich fyzických osôb,
  - aby si uvedomovali hodnotu života a zdravia,
  - rešpektovali svoju zodpovednosť za ochranu svojho života a zdravia i života a zdravia svojich spolupracovníkov, ktorá je neoddeliteľnou osobnou zodpovednosťou každého zamestnanca, najmä vedúceho zamestnanca, ktorú nemožno preniesť (delegovať) na nikoho iného,
  - aby poznali vplyv pracovných podmienok na ekonomiku zamestnávateľa a spoločnosti.
- Zlepšovať predpoklady na vyhovujúce ergonomické riešenie pracovísk a presadzovať ich praktické uplatňovanie v záujme zlepšovania BOZP.
- Prezentovať verejnosti a podnikateľskému prostrediu ekonomické aspekty BOZP, najmä
  - existujúce nástroje na ekonomickú motiváciu zamestnávateľov a samostatne podnikajúce fyzické osoby,
  - pozitívne vplyvy a úspory u zamestnancov, v hospodárení zamestnávateľov, samostatne podnikajúcich fyzických osôb a verejných zdrojov,
  - negatívne účinky na zamestnancov, na hospodárenie zamestnávateľov, samostatne podnikajúce fyzické osoby a na verejné zdroje.
- Identifikovať a propagovať existujúce ekonomické nástroje významné z hľadiska BOZP, napríklad možnosť odpočítania nákladov na BOZP zo základu dane, poskytovanie náhrady príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca (napr. MF SR, MPSVR SR).
- Identifikovať a propagovať existujúce trestnoprávne a občianskoprávne nástroje, ktoré sú pozitívne alebo negatívne významné z hľadiska v BOZP (napr. MS SR).

- Medializovať príslušné rozhodnutia súdov zvýrazňujúce spoločenskú neprijateľnosť negatívneho správania sa (nekonania) zamestnávateľa a jednotlivca v oblasti BOZP, najmä v prípade poškodenia zdravia pri plnení pracovných povinností (napr. MS SR).
- Spoluprácu sociálnych partnerov dosiahnuť najmä
  - rozvíjaním aktivít reprezentatívnych organizácií zamestnávateľov, profesijných združení zamestnávateľov a reprezentatívnych organizácií zamestnancov na celoslovenskej a regionálnej úrovni,
  - úzkou spoluprácou sociálnych partnerov na odvetvovej úrovni,
  - veľmi úzkou spoluprácou u zamestnávateľa.
- Vytvoriť v pôsobnosti AZZZ SR a RÚZ expertnú komisiu pre BOZP s možnosťou vytvárania tematicky orientovaných pracovných skupín na riešenie jednotlivých čiastkových oblastí BOZP; úlohou je analyzovanie existujúceho stavu a potrieb a navrhovanie korigujúcich aktivít (AZZZ SR, RÚZ).
- Pripraviť relatívne jednoduché a ľahko vnímateľné praktické
  - informačné príručky na zaistenie BOZP pre jednotlivé typy prác, napr. pre práce s chemickými faktormi, pre práce vo výškach,
  - vzorové a metodické materiály pre riadenie vybraných typov rizika a pod.
(napr. výskumné inštitúcie, SŽK, Slovenská asociácia pre BOZP a ochranu pred požiar-
mi, KOZ SR, AZZZ SR, RÚZ).
- Do odbornej prípravy študentov stredných a vysokých škôl zaviesť učebné kapitoly z príslušných oblastí BOZP s dôrazom na identifikovanie a riadenie rizík v konkrétnych podmienkach vrátane prevencie.
- Výchovno-vzdelávacie činnosti uplatňovať nielen v pracovnom procese, ale začať s nimi už na školách a zvyšovať povedomie detí a mládeže v starostlivosti o svoje zdravie aj v súvislosti s prípravou na výkon pracovnej činnosti.
- Preskúmať a upraviť vnútorné predpisy (metodické materiály) na výkon inšpekcie práce a štátneho dozoru v záujme zabezpečenia efektívnejšej činnosti orgánov inšpekcie práce a dozorných orgánov (napr. MPSVR SR, MO SR, MV SR, MS SR, MZ SR, MH SR).
- Určiť relevantné oblasti v ktorých je potrebné prehĺbiť odbornú kvalifikáciu a znalosti zamestnancov vykonávajúcich inšpekciu a dozor (napr. MPSVR SR, MO SR, MV SR, MS SR, MZ SR, MH SR).
- Pripraviť, uskutočňovať a propagovať projekt „Predzmenové oboznamovanie s BOZP“, ktorého účelom je upozorňovanie na najdôležitejšie aktuálne podmienky na zaistenie BOZP pri vykonávaní príslušnej, na ten deň plánovanej práce – najmä identifikovať riziko a pripomenúť príslušný bezpečný pracovný postup (napr. AZZZ SR, RÚZ).
- Pripraviť, uskutočňovať a propagovať projekt „Chráň si život a zdravie“ realizovaný formou vývesiek, tabuliek, nálepiek a pod. na pracoviskách, ktoré obsahujú obmedzený počet 8 až 10 základných upozornení na nebezpečenstvá a bezpečný postup práce pri danej pracovnej činnosti (napr. AZZZ SR, RÚZ).
- Vytvoriť priestor na uľahčenie výmeny informácií o prevencii, o „osvedčenej (dobrej) praxi v BOZP“ (napr. AZZZ SR a RÚZ pre svojich členov).

- Zabezpečiť celoštátnu a regionálnu informačnú a motivačnú kampaň o koncepcii BOZP pred začiatkom realizácie koncepcie BOZP a každoročne (napr. MPSVR SR, MZ SR, MO SR, MV SR, AZZZ SR, RÚZ, KOZ SR).
- Nepravidelne vykonávať dozor špecificky zameraný na pracovné podmienky cudzincov, žien, mladistvých a starších zamestnancov (napr. MPSVR SR, MZ SR).
- Pripraviť kampaň a následne vykonať tematickú dozornú úlohu zameranú na výkon koordinátora dokumentácie a koordinátora bezpečnosti (MPSVR SR).
- Zvýšiť počet a frekvenciu dozoru vrátane následného u zamestnávateľov v odvetviach a pri prácach s vyšším výskytom poškodenia zdravia a v prípade opakovaného alebo neodstráneného nedostatku uplatniť výraznú finančnú sankciu.
- Významné prípady poškodenia zdravia (pracovných úrazov a chorôb z povolania), pri ktorých boli zistené závažné porušenia právnych predpisov na zaistenie BOZP, predložiť na konanie orgánom činným v trestnom konaní.
- Intenzifikovať výkon inšpekcie práce a dozornej činnosti ich orientáciou na systémové zložky ochrany práce.
- Podporiť skvalitnenie pracovného prostredia intenzívnejšou inšpekčnou a dozornou činnosťou zameranou na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci s chemickými látkami a prípravkami (agenda REACH).
- Podporovať rozširovanie a etablovanie pracovnej zdravotnej služby a zvyšovanie kvality jej činnosti v prospech zamestnávateľov. Na ten účel vykonať analýzu skutočného stavu odborníkov schopných zabezpečovať pracovnú zdravotnú službu v zmysle platnej legislatívy, na základe výsledkov analýzy navrhnúť opatrenia na vzdelávanie odborníkov v oblasti pracovného lekárstva a tiež priebežne sledovať a vyhodnocovať kvalitu a efektivitu výkonu pracovnej zdravotnej služby (napr. MZ SR, MŠ SR).
- Pripraviť a realizovať projekt základného a opakovaného školenia zástupcov zamestnancov pre BOZP zameraný najmä na zamestnávateľov z odvetví s vyšším výskytom poškodení zdravia pri práci.
- Identifikovať hlavné nebezpečenstvá vyplývajúce zo špeciálnych činností ozbrojených zložiek a spôsoby ich riadenia (napr. MO SR, MV SR, MS SR).
- Vykonať prieskum postojov zamestnávateľov a zamestnancov k BOZP vo väzbe na uplatňovanie koncepcie BOZP.
- Navrhnuť „Projekt finančnej podpory BOZP“ na financovanie aktivít potrebných pre BOZP vrátane prevencie a na financovanie aktivít koncepcie BOZP; zabezpečiť výber úloh, ktoré budú realizované za finančnej podpory z projektu (AZZZ SR, RÚZ).
- Medializovať pozitívne a negatívne skutočnosti z oblasti BOZP, napr. zlepšenie pracovných podmienok, nové technológie a zariadenia, znižovanie počtu pracovných úrazov a chorôb z povolania, neúčelne vynaložené náklady na odstránenie škôd, odobraté živnosti a pod.
- Podporiť rozširovanie a zavádzanie skúseností tzv. „Dobrej praxe v BOZP“ a každoročne oceňovať vybranú aktivitu zamestnávateľov v oblasti BOZP v štruktúre podľa odvetví a podľa veľkosti zamestnávateľa.
- Spracovať vlastné programy na zabezpečenie plnenia priorít koncepcie BOZP vrátane opatrení a úloh uvedených v jej prílohách č. 1 až 3 (zainteresované inštitúcie).

Niektoré opatrenia a úlohy zamestnávateľov na zníženie počtu pracovných úrazov v SR v rokoch 2008 až 2012

V záujme ďalšieho rozvoja starostlivosti o BOZP sa odporúča zamestnávateľom vhodne rozpracovať a uplatňovať okrem iných aj nasledujúce opatrenia.

- Zlepšiť uplatňovanie štandardov BOZP u zamestnávateľov a samostatne podnikajúcich fyzických osôb; na ten účel
  - musí byť jednoznačná, silná a pozorovateľná podpora štatutárneho orgánu a ďalších vedúcich zamestnancov v jeho riadiacej pôsobnosti v prospech riešenia pracovných podmienok vrátane zaistovania BOZP,
  - vedenie musí mať koncepciu skutočne aktívnej starostlivosti o BOZP, musí pravidelne a dôsledne hodnotiť jej uskutočňovanie a dosahovanie vymedzených cieľov.
- Výrazne zlepšiť organizáciu práce s dôrazom na prípravu výkonu práce, keďže pracovné úrazy, choroby z povolania a nevhodné pracovné podmienky sú v podstatnej miere dôsledkom nesprávnej organizácie práce.
- Vykonávať organizačné opatrenia, napr. vykonávanie analýzy rizík, resp. prehodnotenie existujúceho systému riadenia rizík, skvalitnenie preventívnej kontroly a údržby zariadení a objektov, uplatňovanie kvalifikačných požiadaviek na zamestnancov, zvýšenie počtu zamestnancov v sledovanej činnosti, úprava režimu práce a odpočinku, zavedenie bezpečnostných prestávok, prehĺbenie kontroly dodržiavania bezpečnostných požiadaviek a iné.
- Významným prvkom prevencie je komplexnosť starostlivosti o BOZP a jej uplatňovanie na všetkých úrovniach riadenia, pri každej pracovnej činnosti, pri dodávateľských vzťahoch a predovšetkým pri zabezpečovaní nových vstupov do pracovného procesu, napr. nových polotovarov a látok, pracovných prostriedkov, zamestnancov.
- Systematicky monitorovať a riadiť kvalitu pracovných podmienok, stavu BOZP vrátane bezpečnosti technických zariadení, pracovného prostredia a pracovných postupov.
- Využívať ekonomické nástroje pôsobiace v prospech zvýšenia úrovne BOZP: pozitívne – prémie, odmeny, i negatívne – finančné postihy za nedržiavanie požiadaviek na zaistenie BOZP a iné.
- Plánovať a realizovať primerané sociálne podmienky, napr. vytváranie podmienok pre sociálnu pohodu, skvalitňovanie sociálnych vzťahov, odstraňovanie stresu, mobbingu a iné.
- Dôsledne uplatňovať materiálno-technické a technologické opatrenia, napr. rekonštrukcie zariadení, úpravu technologického postupu, pravidelnú technickú diagnostiku, nahrádzanie fyzicky namáhaných prác technickými prostriedkami, nahrádzanie škodlivých látok neškodnými, zvýšenie kvality osobných ochranných pracovných prostriedkov a iné.
- Venovať zvýšenú pozornosť ergonómii pracovného prostredia, ide napríklad o kvalitné zobrazovacie jednotky, vhodné stoličky a pracovné stoly, ako i osvetlenie kancelárskych priestorov.

- Vykonávať zdravotno-hygienické opatrenia, napr. preverovanie psychofyzickej a zdravotnej spôsobilosti na prácu, pravidelné preventívne lekárske prehliadky vo vzťahu k práci, meranie škodlivín, poskytovanie ochranných nápojov, zlepšenie ukazovateľov pracovného prostredia – osvetlenie, prúdenie vzduchu, teplota a iné.
- Dôsledne realizovať výchovno-vzdelávacie a informačné opatrenia, napr. vstupné a opakované školenia, inštruktáž na pracovnom mieste, nácvik modelových situácií, preverovanie vedomostí, informácie o pracovných rizikách a ochrane pred nimi, zamestnanecké konzultácie a iné.
- U zamestnávateľov
  - zabezpečiť najmä primerané školenia manažmentu,
  - pripraviť a realizovať programy na výcvik rizikových skupín zamestnancov na bezpečné zvládanie mimoriadnych situácií, napr.
    - diplomatický personál a ich rodiny na zvládanie únosu, teroristického útoku, ak sú vysielaní do nebezpečných oblastí,
    - napr. zamestnancov finančných inštitúcií, pôšt, klenotníctiev, čerpacích staníc pohonných hmôt a pod. na zvládanie lúpeže.
- Aktivizovať činnosť komisie pre BOZP a spoluprácu so zástupcami zamestnancov pre BOZP
- Pripraviť a realizovať „Projekt tútorstva“, v ktorého rámci sa vrcholoví predstavitelia zamestnávateľa na pracovnom rokovaní stretnú k aktuálnym otázkam BOZP s predstaviteľmi jeho dodávateľských a spolupracujúcich právnických osôb a fyzických osôb.
- Pripraviť a realizovať „Projekt tútorstva“, v ktorého rámci zamestnávateľovi odborní zamestnanci pre BOZP pre budúcich potenciálnych zamestnancov zamestnávateľa, v súčasnosti žiakov a študentov, pripraví semináre na aktuálne témy BOZP s osobitným zameraním na žiakov a študentov končiacich prípravu na povolanie a na vybrané otázky súvisiace s ich vstupom do pracovného života.